

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.746.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z otrzymaną interpelacją nr 6949 Pana Posła Krzysztofa Tuduja wraz z grupą posłów w sprawie niejednorodnych procedur Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie zgłaszania do ubezpieczeń społecznych studentów zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, proszę przyjąć poniższe informacje.

Na podstawie przepisów art. 6 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, studenci poniżej 26 roku życia zostali wyłączeni z obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania umów zlecenia. Przy ustalaniu obowiązku (a ściślej braku obowiązku) ubezpieczeń społecznych studenta, który wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, znaczenie ma jedynie to, czy osoba ta posiada aktualny status studenta i nie ukończyła 26 roku życia. Dla celów ubezpieczeń społecznych za studenta uznaje się osobę, która rozpoczyna studia i nabywa prawa studenta z chwilą złożenia ślubowania. Przyjęcie na studia następuje przez rekrutację, potwierdzenie efektów uczenia się, przeniesienie z innej uczelni lub uczelni zagranicznej. Statusu studenta nie posiadają natomiast uczestnicy studiów doktoranckich oraz uczestnicy studiów podyplomowych.

ZUS uznaje za studenta osobę od daty przyjęcia w poczet studentów uczelni i złożenia ślubowania, do chwili ukończenia przez nią studiów lub daty skreślenia z listy studentów. Jeżeli data ślubowania jest późniejsza niż 1 października danego roku kalendarzowego, wówczas zwolnienie z obowiązku ubezpieczeń obejmuje także okres między 1 października, a dniem ślubowania.

Ponadto wyjaśniam, że dniem ukończenia studiów jest:

- data złożenia egzaminu dyplomowego, a w przypadku studiów na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym i weterynarii – data złożenia ostatniego wymaganego programem studiów egzaminu, natomiast w przypadku studiów na kierunkach farmacja i fizjoterapia, data zaliczenia ostatniej wymaganej programem studiów praktyki.
- data skreślenia z listy studentów.

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych (także przez studentów) zawarte są w poradniku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych pt. „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstaw wymiaru składek”¹ oraz w poradniku pt. „Praca na podstawie umów cywilnoprawnych. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstaw wymiaru składek”². Obydwa poradniki dostępne są na stronach internetowych ZUS. Analogiczne

¹<https://www.zus.pl/documents/10182/167567/Zasady+podlegania+ubezpieczeniom+spo%C5%82ecznym+i+ubezpieczeniu+zdrowotnemu+oraz+ustalania+podstawy+wymiaru+sk%C5%82adek.pdf/780a6dc2-67db-48e0-8d02-0d7aa1e28912>

²http://www.zus.pl/documents/10182/167567/Poradnik_umowy_cywilnoprawne/542ecb21-490d-4877-a27f-8524116f08fe

zasady wyłączenia z ubezpieczeń społecznych zleceniobiorców stosuje się także do osób będących uczniami szkół ponadpodstawowych, które nie ukończyły 26 roku życia. Zasady dotyczące tych osób zostały również opisane w ww. poradnikach ZUS.

Pragnę zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 66 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nadzór nad zgodnością działań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. Nadzór ten nie może dotyczyć spraw indywidualnych, rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej. Nie ma również, w jego ramach, możliwości wydawania ZUS wiążących wytycznych i poleceń. Możliwość takiej nie dopuszcza art. 34a ust. 1 ustawy o Radzie Ministrów wskazując, że wytyczne i polecenia takie mogą być kierowane tylko do jednostek organizacyjnych, które nie posiadają osobowości prawnej (a zatem – nie do ZUS).

Rolę organu stosującego prawo w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przepisy przypisują Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Z tego powodu to Centrala ZUS, a nie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej opracowuje wytyczne oraz praktyczne poradniki w zakresie obowiązku ubezpieczeń społecznych i ustalania podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia, które udostępnia w oddziałach terenowych oraz na stronie internetowej ZUS (zakładka „Baza wiedzy”).

Weryfikacja posiadania statusu studenta przez zleceniobiorców poniżej 26 roku życia nie budzi istotnych praktycznych wątpliwości, ani też nie nastęrcza specjalnych trudności po stronie ZUS i odbywa się według kryteriów wynikających z przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Warto także przypomnieć, że rozliczenia dokumentacyjne płatników z ZUS dokonywane są w cyklach miesięcznych – maksymalnie do 15 dnia danego miesiąca za miesiąc poprzedni. Nie ma zatem przeszkód, by ZUS weryfikował na bieżąco okoliczności faktyczne i prawne związane z prawem do wyłączenia z obowiązku ubezpieczeń społecznych zleceniobiorców będącymi studentami poniżej 26 roku życia.

Na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ZUS prowadzi wszelkie rozliczenia dokumentacyjne i finansowe generalnie tylko z płatnikami składek. Niezależnie od tego, osoby zatrudnione przez tych płatników, jako ubezpieczone, są zobowiązane na podstawie przepisów ww. ustawy do współpracy z płatnikami oraz z ZUS i informowania płatników o stanie faktycznym, mającym wpływ na obowiązek ubezpieczeń społecznych i opłacanie za te osoby składek z tego tytułu.

Ustawowe uprawnienia w zakresie ustalania i rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń społecznych w sprawach indywidualnych posiadają jednostki organizacyjne ZUS, właściwe dla miejsca działalności zleceniodawcy (art. 38 i 83 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). ZUS w toku postępowania administracyjnego, w ramach postępowania wyjaśniającego, ma przy tym prawo wezwać strony – płatnika i ubezpieczonego – do przedstawienia dowodów potwierdzających status studenta danego zleceniobiorcy, który (w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) jest podstawą do wyłączenia obowiązku ubezpieczeń społecznych wobec tego konkretnego zleceniobiorcy.

W związku z powyższym, w razie wątpliwości ze strony zleceniodawcy, który zatrudnia studenta poniżej 26 roku życia co do jego faktycznego statusu, zleceniodawca, jako płatnik składek, może zawsze wystąpić do właściwego miejscowo oddziału ZUS o rozstrzygnięcie w drodze formalnej decyzji dotyczącej obowiązku ubezpieczeń społecznych w danej sprawie indywidualnej. Od takiej decyzji stronom postępowania przysługuje prawo odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Te same zasady dotyczą zleceniobiorców będących uczniami poniżej 26 roku życia. Jednocześnie chciałbym

podkreślić, że każdy płatnik składek, zgodnie z art. 83d ust. 1 u.s.u.s., może również wystąpić do ZUS o wydanie interpretacji indywidualnej w zakresie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, zasad obliczania składek oraz podstawy ich wymiaru. Interpretacje te, stosownie do art. 34 ust. 1-2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.), są wiążące dla ZUS i zastosowanie się do nich przez przedsiębiorcę nie może prowadzić do nałożenia na niego sankcji administracyjnych czy finansowych lub kar w zakresie, w jakim zastosował się on do uzyskanej interpretacji indywidualnej. Sytuacja taka nie może też prowadzić do obciążenia go daninami w wysokości wyższej niż ta wynikająca z uzyskanej interpretacji indywidualnej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonuje w każdym wypadku oceny statusu studenta, który nie ukończył 26 roku życia, w sposób oparty na przepisach ustawowych, a każda sprawa jest traktowana i rozpatrywana indywidualnie, na podstawie stosownych dowodów. Ewentualne rozbieżności, które pojawiają się w praktyce stosowania prawa, powinny być w pierwszej kolejności rozstrzygane w drodze kontroli sądowej decyzji wydawanych przez ZUS, nie zaś zmiany przepisów prawa. Jednak z powodów okoliczności wskazanych w interpelacji Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej będzie z uwagą monitorować stosowanie przez ZUS przepisów wskazanych w interpelacji Państwa Posłów.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/